

steeds door een zelfde micro-organisme veroorzaakt, dat voor de meesten dier ziekten bekend is.

Hoe kan nu de melk drager van de kiemen van besmettelijke ziekten worden? In de eerste plaats kunnen ze afkomstig zijn van de koe zelf, en dit is inderdaad met tuberculose en een hoogst enkele keer ook met andere ziekten het geval. Maar overigens verlaat de melk kiemvrij den uier, en neemt ze eerst daarbuiten lagere organismen op. Gelegenheid daartoe is in ruime mate voorhanden. Door hoeveel handen moet ze niet gaan, met hoeveel vaten, emmers, kannen en allerlei voorwerpen, die ongerechtigheden kunnen bevatten, is ze niet in aanraking geweest, voor ze zich in het glas bevindt, waaruit we ze zullen gebruiken. Op dien langen weg en bij al die manipulaties zal melk zeer dikwijls in de gelegenheid zijn ziektekiemen op te nemen, en wel door directe aanraking met besmette stoffen, personen of voorwerpen, door de lucht en eindelijk door het water.

We zeiden door directe aanraking met besmette voorwerpen of personen. Reeds dadelijk bij het melken gaat de melk langs de hand van hem of haar, die deze landelijke bezigheid voorzeker niet na een scrupuleuse reiniging zal verrichten. Want zelfs de beroemde zindelijkheid der Hollandsche boerin heeft meer betrekking op de straatsteentjes voor de deur en op de pronkkamer dan op het lichaam, dat in den regel duidelijke teekenen van watervrees vertoont. Dit gemis aan zindelijkheid en reinheid op het lichaam zal juist hier aanleiding geven tot het mededeelen van ziektekiemen aan de melk, indien een der bewoners van de boerderij aan een besmettelijke ziekte lijdt of geleden heeft. Want wie zich met de verpleging van dergelijke lijdens belast, of met het bed- of lijfgoed te doen heeft, zal elk oogenblik kans hebben de handen te besmetten en daardoor de ziekte op een of andere wijze over te brengen.

Nemen we als voorbeeld de roodvonk. Men weet, dat na afloop der ziekte nog geruimen tijd een vervelling der huid in groote schubben plaats vindt, die de ziektekiemen bevatten, en zodoende besmetting kunnen veroorzaken. Stellen we ons nu voor, dat in een boerderij een der kinderen aan roodvonk heeft geleden. Zooeven heeft de boerin zich met de kleine beziggehouden, het kind wellicht gewasschen of zich met het ondergoed onledig gehouden, en zonder ook maar de geringste voorzorgsmaatregelen te nemen, zal ze zonder gewetensbezwaar aanstonds gaan melken, of wel de zooeven aangekomen melk in vaten doen, die ze pas met haar besmette handen flink heeft schoon-gemaakt!

En zoo zal het met kleine variaties zijn voor alle mogelijke besmettelijke ziekten. Bij de eenigszins zonderlinge verdeling der ruimte in een boerderij zal het ook dikwijls voorkomen, dat de melkingrediënten in de onmiddellijke nabijheid staan van de slaapplaats van een lijder, of bij een stal, waarin zich zieke, vooral tuberculeuse koeien bevinden. In 't algemeen kan men zeggen, dat de primitieve inrichting der boerderijen, het gemis aan zin voor reinheid op het lichaam en het in elkander grijpen van melkerij en huis-